

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17 października 2018 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., po rozpatrzeniu wniosku z dnia 26 września 2018 roku, dokonał przeliczenia emerytury J. T. od 1 września 2015 roku, tj. za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, w którym zgłoszono wniosek. Wysokość emerytury od 1 września 2018 roku wynosi 1.840,03 zł. Natomiast należność za okres od 1 września 2015 roku do 31 października 2018 roku wyniosła 4.886,20 zł.

(decyzja – k. 85 – 87 akta ZUS)

Od powyższej decyzji odwołanie złożył w dniu 24 października 2018 roku J. T.. Odwołujący wskazał, że przez 18 lat był pracownikiem (...) i z tego tytułu pobiera emeryturę od 2006 roku. Ponadto, w każdym roku pracy otrzymywał deputat węglowy. Wnioskodawca wskazał, że decyzja organu rentowego jest dla niego niezrozumiała i niejasna, gdyż nie rozumiem na jakiej podstawie organ rentowy dokonał przeliczenia emerytury oraz dlaczego dotyczy to jedynie okresu za 3 lata wstecz. Tymczasem prawo do deputatu węglowego przysługuje z dniem przyznania emerytury.

(odwołanie – k. 3)

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 23 listopada 2018 roku organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując argumentację tożsamą jak w zaskarżonej decyzji. Organ rentowy wskazał, że dokonał przeliczenia emerytury przez przyznanie prawa do deputatu węglowego od dnia 1 września 2015 roku, tj. za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, w którym zgłoszono wniosek. Organ rentowy podkreślił, że stosownie do art. 133 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w razie ponownego ustalenia przez organ rentowy prawa do świadczeń lub ich wysokości, przyznane lub podwyższone świadczenia wypłaca się za okres 3 lat poprzedzających.

(odpowiedź na odwołanie – k. 4)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny

J. T. urodził się (...). W dniu 7 kwietnia 2006 roku złożył wniosek o emeryturę.

(wniosek – k. 1 – 6 akta ZUS)

Decyzją z dnia 25 kwietnia 2006 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych po rozpatrzeniu wniosku z dnia 7 kwietnia 2006 roku przyznał J. T. emeryturę od dnia 5 maja 2006 roku, tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Jednocześnie wskazano, że wnioskodawcy nie przysługuje prawo do deputatu węglowego. Podkreślono, że emerytowi nie przysługuje prawo do deputatu węglowego, jeżeli nie przysługuje w okresie zatrudnienia, z tytułu którego powstało prawo do emerytury. Wysokość emerytury wyniosła 1.290,14 zł.

(decyzja – k. 49 akta ZUS)

W okresie od 3 marca 1970 roku do 28 października 1978 roku oraz od 26 maja 1982 roku do 31 grudnia 1991 roku J. T. był zatrudniony w (...), w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowiskach: starszy rzemieślnik, rzemieślnik specjalista, dyspozytor samochodowy, mistrz oraz mechanik pojazdów drogowych.

(świadczenie o zatrudnieniu – k. 17 akta ZUS)

W okresie zatrudnienia w (...) otrzymywał ekwiwalent za deputat węglowy.

(zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu – k. 21 – 23 akta ZUS)

W dniu 26 września 2018 roku J. T. zwrócił się do organu rentowego z prośbą o podanie przyczyn, z powodu których nie przyznano mu deputatu węglowego należnego byłym pracownikom kolejowym pobierającym emeryturę na podstawie przepisów ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin.

(wniosek – k. 81 akta ZUS)

Decyzją z dnia 17 października 2018 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., po rozpatrzeniu wniosku z dnia 26 września 2018 roku, dokonał przeliczenia emerytury J. T. od 1 września 2015 roku, tj. za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, w którym zgłoszono wniosek. Wysokość emerytury od 1 września 2018 roku wynosi 1.840,03 zł. Natomiast należność za okres od 1 września 2015 roku do 31 października 2018 roku wyniosła 4.886,20 zł.

(decyzja – k. 85 – 87 akta ZUS)

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał w oparciu o załączone do akt sprawy dokumenty. Jednocześnie podkreślenia wymaga okoliczność, że stan faktyczny w przedmiotowej sprawie jest bezsporny między stronami.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Jak stanowi art. 74 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2000 roku o komercjalizacji i restrukturyzacji przedsiębiorstwa państwowego (...) (t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1311) byłemu pracownikowi kolejowemu pobierającemu emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, przyznaną na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin lub przepisów ustawy z dnia 12 czerwca 1975 roku o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 1983 r. poz. 144, z późn. zm.16) albo przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1383, z późn. zm.17), a także członkom rodziny tego pracownika pobierającym po nim rentę rodzinną przyznaną na podstawie wymienionych przepisów, przysługuje prawo do deputatu węglowego w ilości 1800 kg węgla kamiennego rocznie, w formie ekwiwalentu pieniężnego.

Natomiast zgodnie z ust. 4 art. 74 Prawo do deputatu węglowego nie przysługuje jednak emerytowi lub renciście, jeżeli nie przysługiwało mu w okresie zatrudnienia, z tytułu którego powstało prawo do emerytury lub renty.

Ponadto, w myśl art. 74 ust. 10 ustawy emeryci i renciści nabywają prawo do ekwiwalentu pieniężnego z dniem przyznania emerytury lub renty.

W przedmiotowej sprawie nie ulega wątpliwości, że wnioskodawca w okresie zatrudnienia w (...) otrzymywał ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy. Analizując art. 74 ust. 1 ustawy o komercjalizacji wskazać należy, że byłemu pracownikowi kolejowemu przysługuje prawo do deputatu węglowego w formie ekwiwalentu pieniężnego o ile nie zostanie spełniona przesłanka negatywna określona w dyspozycji art. 74 ust. 4. W niniejszym stanie faktycznym bezspornym jest, że organ rentowy w decyzji o przyznaniu prawa do emerytury z dnia 25 kwietnia 2006 roku w sposób błędny wskazał, że prawo do ekwiwalentu za deputat węglowy nie przysługuje wnioskodawcy ze względu na okoliczność, że prawo to nie przysługiwało mu w okresie zatrudnienia. Jednakże w wyniku wniosku J. T. z dnia 26 września 2018 roku organ rentowy wydał nową decyzję, w której przyznał wnioskodawcy prawo do deputatu węglowego w formie ekwiwalentu pieniężnego na podstawie przepisów ustawy o komercjalizacji. Jednocześnie organ rentowy dokonał przeliczenia emerytury J. T. za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, w którym zgłoszono wniosek poprzez wydanie zaskarżonej decyzji. Organ rentowy powołał się w tym zakresie na dyspozycję art. 133 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1270), zgodnie z którym W razie ponownego ustalenia przez organ rentowy prawa do świadczeń

lub ich wysokości, przyznane lub podwyższone świadczenia wypłaca się, poczynając od miesiąca, w którym powstało prawo do tych świadczeń lub do ich podwyższenia, jednak nie wcześniej niż:

- 1) od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzję z urzędu, z zastrzeżeniem art. 107a ust. 3;
- 2) za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, o którym mowa w pkt 1, jeżeli odmowa lub przyznanie niższych świadczeń były następstwem błędu organu rentowego lub odwoławczego.

Tym samym powołując się na powyższy przepis organ rentowy ograniczył wypłatę świadczenia do okresu 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy i przyznał wnioskodawcy świadczenie za okres od 1 września 2015 roku do 31 października 2018 roku. Jednocześnie organ rentowy dokonał przeliczenia wysokości emerytury J. T. od dnia 1 września 2018 roku z uwzględnieniem przysługującego ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy.

W przedmiotowej sprawie bezsporna jest także okoliczność, że odmowa wypłaty ekwiwalentu z tytułu deputatu węglowego była wynikiem błędu organu rentowego, ponieważ J. T. przedłożył stosowne zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z okresu pracy w (...), w którym wskazano okoliczność otrzymywania ekwiwalentu pieniężnego z tytułu deputatu węglowego. Natomiast przesłankami niezbędnymi do przyznania emerytowi prawa do deputatu węglowego są fakt zatrudnienia na kolei oraz pobieranie już wówczas ekwiwalentu pieniężnego za ten deputat (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20 sierpnia 2015 r., III AUa 420/15, Legalis nr 1352356).

W opozycji do argumentacji przedstawionej przez organ rentowy stoi argumentacja wskazana przez odwołującego, zgodnie z którą winien on otrzymać wyrównanie z tytułu niewypłaconego ekwiwalentu za okres od momentu nabycia uprawnień emerytalnych o czym stanowi art. 74 ust. 10 ustawy o komercjalizacji. Reasumując, w przedmiotowej sprawie istota sporu sprowadza się do rozstrzygnięcia czy wnioskodawca winien otrzymać wyrównanie z tytułu niewypłaconego ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy od momentu uzyskania prawa do emerytury, tj. od 5 maja 2006 roku, na podstawie dyspozycji art. 74 ust. 10 ustawy o komercjalizacji czy wypłata świadczenia winna zostać ograniczona do okresu 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, tj. od 1 września 2015 roku, na podstawie dyspozycji art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Mając na uwadze powyższe wskazać należy, że argumentacja przedstawiona w niniejszej sprawie przez organ rentowy, w zakresie możliwości zastosowania art. 133 ust. 1 pkt 2, jest chybiona i nie zasługuje na uwzględnienie.

Brak jest bowiem normatywnych podstaw do zastosowania w sprawie o wyrównanie deputatu węglowego przepisu art. 133 ust. 1 pkt 2 (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 7 marca 2018 roku, III AUa 1256/17, Legalis nr 1788988). Na wstępie odwołać należy się do dyspozycji art. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zgodnie z art. 3 wskazanej powyżej ustawy świadczenia określone w ustawie obejmują:

- 1) emeryturę;
- 2) rentę z tytułu niezdolności do pracy, w tym rentę szkoleniową;
- 3) rentę rodzinną;
- 4) dodatek pielęgnacyjny;
- 5) dodatek do renty rodzinnej dla sieroty zupełnej;
- 6) zasiłek pogrzebowy.

Świadczenia te wymienione zostały przez ustawodawcę enumeratywnie a w powyższym katalogu nie zamieszczono deputatu węglowego. Brak jest natomiast podstaw do zastosowania w tym wypadku wykładni rozszerzającej skoro w zamkniętym katalogu ustawowym nie wymieniono wprost przedmiotowego świadczenia. Nie budzi zatem wątpliwości, że ekwiwalent za deputat węglowy stanowi świadczenie zlecone do wypłaty na mocy odrębnych przepisów, tj. art. 74 ust. 5 ustawy o komercjalizacji (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 października 2014 r., III AUa 2613/13, Legalis nr 1092931). Ponadto, ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy jest wypłacany z dotacji celowej z budżetu państwa jak również inne świadczenia zlecone ZUS do wypłaty, które mają podobne źródła finansowania, jak np. renta socjalna.

Istotnym jest również, że ustawa o komercjalizacji w rozdziale normującym kwestie wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu deputatu węglowego nie zawiera przepisu analogicznego do art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS jak również nie zawiera odesłania do tego przepisu. Jest to zatem kolejny argument przemawiający za okolicznością, iż deputat węglowy, przyznawany na podstawie przepisów ustawy o komercjalizacji, stanowi samodzielne świadczenie, które wyczerpująco zostało uregulowane w przepisach niniejszej ustawy. Również uregulowanie przedmiotowego świadczenia w odrębnym akcie prawnym, świadczy o braku podstaw do posiłkowego zastosowania przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W konsekwencji deputat należy jest za cały okres, począwszy od momentu ziszczenia się ustawowych przesłanek, które uprawniają wnioskodawcę do otrzymywania niniejszego świadczenia.

Ponadto, jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 6 lipca 2000 roku (III ZP 9/00, Legalis nr 47692) prawo do deputatu węglowego dla emerytów i rencistów pobierających emerytury i renty kolejowe jest prawem o charakterze wyjątkowym. (...) Ustawowe źródło prawa do deputatu węglowego dla byłych pracowników (...) nadaje mu charakter szczególny, implikujący twierdzenie, że ani prawo do deputatu węglowego, ani jego rozmiar, nie mogły być odjęte lub zmienione inaczej niż ustawą lub na podstawie ustawy”.

Tym samym, wobec szczególnego charakteru ekwiwalentu pieniężnego z tytułu deputatu węglowego, nie ma podstaw prawnych do ograniczenia wypłaty powyższego świadczenia, jeżeli zgodnie z art. 74 ust. 10 ustawy komercjalizacyjnej wnioskodawca nabył do niego prawo z dniem przyznania emerytury, jako dniem ziszczenia się wszystkich przesłanek określonych w ustawie.

Wskazać również należy, że ustawa o komercjalizacji przewiduje wyłącznie jeden przypadek, który ogranicza prawo do otrzymywania deputatu węglowego. Jak stanowi art. 74 ust. 11 ustawy prawo do pobierania ekwiwalentu pieniężnego ustaje lub ulega zawieszeniu wraz z ustaniem prawa do emerytury lub renty. Tym samym ustawa nie przewiduje innych ograniczeń czasowych związanych z wypłatą świadczenia. Trudno zatem znaleźć racjonalne przesłanki przemawiające za uznaniem, że organ rentowy może w takiej sytuacji sięgnąć po przepisy, które wbrew celom regulacji unormowanej w ustawie o komercjalizacji, ograniczają wypłatę świadczenia do okresu 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, w którym zgłoszono wniosek o przeliczenie emerytury z uwzględnieniem deputatu węglowego.

W toku procesu organ rentowy nie wskazał również na jakiej podstawie uznał, że zasadnym jest posiłkowanie się w sprawie dyspozycją art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W odpowiedzi na odwołanie wskazano jedynie na treść art. 116 ust. 1 wskazanej wyżej ustawy w zakresie wszczęcia postępowania w sprawie. Nie ulega jednak wątpliwości, że skoro deputat węglowy stanowi świadczenie zlecone do wypłaty na mocy odrębnych przepisów, tj. art. 74 ust. 5 ustawy o komercjalizacji, to zastosowanie znajdzie art. 71 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zgodnie z którym zakład może wykonywać inne zlecone zadania z dziedziny ubezpieczeń lub zabezpieczenia społecznego. Tym samym w zakresie kwestii proceduralnych dotyczących m. in. trybu wszczęcia postępowania w sprawie czy wydania decyzji administracyjnej stosowanie przepisów niniejszej ustawy znajduje racjonalne uzasadnienie zarówno normatywne jak i celowościowe. Natomiast posiłkowe stosowanie przepisów ustawy emerytalnej, które ma na celu jedynie określenie stosownego trybu postępowania w sprawie, nie może wkraczać w sferę uprawnień materialnoprawnych uprawnionego oraz w tak znaczący sposób ich ograniczać.

Ponadto, organ rentowy winien z urzędu uwzględnić przy wyliczeniu emerytury także ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy skoro do wniosku o emeryturę dołączono dokumenty świadczące o spełnieniu przesłanek ustawowych warunkujących otrzymanie tego świadczenia. Znamiennym jest także, że w decyzji z dnia 25 kwietnia 2006 roku organ rentowy w wyniku własnego błędu i zaniedbania odmówił wnioskodawcy wypłaty świadczenia, zaś w konsekwencji wysokość emerytury wyniosła 1.290,14 zł. Natomiast po dokonanych przeliczeniach, po uwzględnieniu waloryzacji mającej miejsce na przestrzeni lat, wysokość należnego świadczenia została określona na kwotę 1.840,00 zł. Jest to kwota znacznie przewyższająca pierwotną wysokość emerytury. Na marginesie należy dodać, że roczna wysokość należnego ekwiwalentu jest równa jednomiesięcznemu świadczeniu emerytalnemu wnioskodawcy. Biorąc pod uwagę okoliczność, że deputat węglowy wnioskodawca winien otrzymywać już od 2006 roku, suma niewypłaconych świadczeń jest kwotą bardzo wysoką przy uwzględnieniu dochodów ubezpieczonego. Tym samym ograniczenie wypłaty należnego świadczenia do okresu 3 lat byłoby rażąco niesprawiedliwe. Dodatkowo, przy tak dużej rozbieżności co do wysokości świadczenia należnego a określonego w decyzji organu rentowego, odpowiednie stosowanie art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej winno w szczególności mieć normatywne umocowanie skoro w swych konsekwencjach prowadzi do ograniczenia uprawnień ubezpieczonego.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy w Łodzi, w punkcie pierwszym sentencji wyroku, na podstawie (...) § 2 k. p. c., zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przeliczył emeryturę J. T. z uwzględnieniem prawa do deputatu węglowego od 5 maja 2006 roku, tj. od nabycia prawa do emerytury. Natomiast w punkcie drugim sentencji wyroku wysokość zaległego deputatu węglowego pozostawiono do ustalenia Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych, zobowiązując do wydania decyzji w tym zakresie.

K. J.